

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาการก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ๒) เพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน และ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ๑๕ รูป/คน จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) คือ กลุ่มที่ ๑ ผู้มีคุณลักษณะเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ตรงในการดำเนินงานของการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน ๑๐ คน กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ ท่าน และกลุ่มที่ ๓ ข้าราชการและประชาชนในพื้นที่ จำนวน ๔ คน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และประมวลผลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในการศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล นำเสนอ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ การก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบล ทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบว่า การจัดการขยะมูลฝอย เกิดขึ้นด้วยบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดการกำจัดสิ่งปฏิกูล และมูลฝอย ในมาตรา ๒๐ ไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น คือ (๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้ (๒) กำหนดให้มีที่

รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะ และสถานที่เอกชน (๓) กำหนดวิธีการเก็บขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใดๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้นๆ

และด้วยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มอบหมายให้กรมควบคุมมลพิษในการบังคับใช้มาตรการต่างๆ ตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาสีสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ ได้จัดทำแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรการควบคุมมลพิษ (การจัดการขยะมูลฝอย การจัดการของเสียอันตราย การประกาศเขตควบคุมมลพิษ ฯลฯ) ขึ้น และดำเนินการสนับสนุนผลักดันระบบการบริหารจัดการมลพิษที่เหมาะสมในระดับพื้นที่ ใช้กลไกบริหารจัดการภาครัฐทุกรูปแบบเพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบในการผลักดันให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบกับการขยายตัวของความเจริญทางเศรษฐกิจ ร้านค้า ตลาดสด ความนิยมในการใช้ถุงพลาสติกที่เพิ่มมากขึ้น การขาดความรู้และความตระหนักในเรื่องการจัดการกับขยะที่ถูกต้อง การทิ้งขยะในสถานที่สาธารณะ สถานที่รกร้าง ป่าชุมชน ทำให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สัตว์ที่เป็นพาหะของโรค สัตว์มีพิษ ทำลายระบบนิเวศน์ และทำลายภาพลักษณ์ของชุมชน การเพิ่มขึ้นของขยะอย่างต่อเนื่องทุกปี เมื่อไม่ได้ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี ได้ถูกชุกซ่อนอยู่ในจุดที่รกร้าง จุดสาธารณะต่างๆ ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน และก่อให้เกิดเชื้อโรค และกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากสังคมชนบท ที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน และรับจ้าง ยังไม่มีการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ประชาชนส่วนใหญ่มีการจัดการขยะด้วยการนำไปเป็นปุ๋ยหมัก และนำไปเผาทำลาย เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จึงได้มีแผนการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของชุมชนท้องถิ่น ดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตพื้นที่ให้เหมาะสม การรักษาและพัฒนาคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คุ้มครองสิทธิมนุษยชน ชี้นพื้นฐาน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในด้านทรัพยากรธรรมชาตินั้น ได้กำหนดนโยบายไว้ คือ ปรับปรุงภูมิทัศน์ที่รกร้างว่างเปล่าให้ สะอาด น่าดู และจัดระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรและส่งเสริมให้ประชาชนจัดการขยะอย่างถูกต้อง

การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง จึงเริ่มเกิดขึ้นเมื่อเทศบาลประสบกับปัญหาการเผาขยะในเขตพื้นที่ชุมชน และขยะที่มีการชุกซ่อนในบริเวณพื้นที่รกร้าง พื้นที่ว่างเปล่า และพื้นที่สาธารณะ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ จึงเริ่มการรณรงค์อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธี จึงได้จัดทำโครงการ **การจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง** ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ และดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ ๒๕๕๙ เพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้ในการจัดการ

กับขยะที่ถูกรวบรวม มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ เกิดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาความสะอาด และส่งเสริมให้เกิดบุคคลตัวอย่างที่ดีกับชุมชน ด้วยเหตุที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงเป็นการก่อเกิดและการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง

๕.๑.๒ การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

จากการสัมภาษณ์การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน พบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้

๑) ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง

เนื่องจากการขยายตัวของความเจริญทางเศรษฐกิจ ร้านค้า ตลาดสด ความนิยมในการใช้ถุงพลาสติกที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้อัตราการขยายตัวของขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับประชาชนยังขาดความรู้ ขาดความเข้าใจ ขาดจิตสำนึก และความตระหนักในเรื่องการจัดการกับขยะที่ถูกรวบรวม ยังพบว่า ประชาชนบางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือมีการทิ้งขยะในสถานที่สาธารณะ สถานที่รกร้าง ป่าชุมชน ทำให้เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค สัตว์ที่เป็นพาหะของโรค สัตว์มีพิษ ทำลายระบบนิเวศน์ และทำลายภาพลักษณ์ของชุมชน ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีได้จัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอย ประชาชนเป็นผู้จัดการกับขยะ โดยการเผาในบริเวณที่ของตนเอง ต่อมาเทศบาลได้สถานที่ทิ้งขยะ จึงได้ดำเนินโครงการ การจัดการขยะอย่างถูกวิธี ได้ประสบกับปัญหาด้านระบบการกำจัดที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร คือมีเตาเผาขยะกลางแจ้งเพียงเตาเดียว ซึ่งยังไม่สามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้ และการจัดการขยะมูลฝอย ยังพบปัญหาขาดบุคลากรระดับปฏิบัติที่มีความรู้ความชำนาญในการจัดการขยะ และมีข้อจำกัดด้านงบประมาณที่จะใช้สนับสนุน เพราะงบประมาณที่รัฐจัดสรรให้เป็นเพียงงบประมาณในการดำเนินโครงการขนาดเล็กเท่านั้น การจัดการขยะมูลฝอย ยังขาดการบูรณาการกับเทศบาลอื่นๆ ที่ใกล้เคียงในลักษณะจัดเป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ทั้งนี้ พบว่า ประชาชนในเขตติดต่อกับเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างได้นำขยะมาทิ้งในเขตตำบลทุ่งหัวช้าง ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่น้อย กฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ เช่น ระเบียบให้ท้องถิ่นลงทุนในการจัดการขยะเอง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรดำเนินการอบรมให้ความรู้กับประชาชนได้เข้าใจถึงผลกระทบของขยะที่จะส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ การลดการเผาขยะด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยเข้าสู่โครงการที่เทศบาลได้ดำเนินการไว้

๒) การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง เริ่มต้นจากโครงการ “การจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง” ด้วยวิธีการรณรงค์อบรมให้ความรู้แก่

ประชาชนในชุมชน เรื่องการจัดการขยะอย่างถูกวิธี เป็นแนวคิดที่จะปรับเปลี่ยนทิศทางการจัดการขยะของคนในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องถูกวิธี และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ สร้างความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาความสะอาด และส่งเสริมให้เกิดบุคคลตัวอย่างที่ดีกับชุมชน โครงการดังกล่าวนี้ ใช้งบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ แต่จากเป้าหมายของเทศบาลกำหนดผู้เข้าร่วมโครงการไว้ร้อยละ ๘๐ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ๖๐๐ ครัวเรือน แต่มีผู้เข้าร่วมโครงการเพียง ๑๗๐ ครัวเรือน เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ ๒๘ โครงการดังกล่าวนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพไว้ว่า กลุ่มครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการต้องได้รับความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ และมีจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ในกระบวนการขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง เริ่มจากการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนให้ถูกต้องก่อนนำขยะส่งให้รถขนขยะไปยังสถานที่กำจัดขยะ เทศบาลจัดถุงสีดำนับถุงสีแดงแจกจ่ายให้กับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยถุงสีดำใช้ใส่ขยะประเภทเศษใบไม้ และขยะพลาสติก ซึ่งจะถูกคัดแยกออกไปหมักเป็นปุ๋ย และส่วนที่เป็นขยะพลาสติกจะถูกคัดแยกแล้วนำไปจัดจำหน่ายให้เกิดรายได้คืนสู่ครอบครัว

สำหรับถุงสีแดงที่เทศบาลแจกให้นั้น ใส่บรรจุประเภทขยะอันตราย ซึ่งทางเทศบาลจะเป็นผู้นำไปจัดการอย่างถูกวิธี โดยไม่ให้เกิดสารพิษตกค้างแล้วส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

ผลการดำเนินโครงการ “การจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง” พบว่า ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความต้องการในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่ เจริญหู เจริญตา และปลอดภัยจากเชื้อโรคต่างๆ ที่เกิดจากขยะ และจากการเข้าร่วมโครงการ ประชาชนได้รับการอบรมความรู้ด้านการแยกขยะในเบื้องต้น สามารถจัดการแยกขยะได้ถูกต้อง และสามารถช่วยลดจำนวนปริมาณของขยะลงได้ ด้วยการลดใช้โฟมหรือถุงพลาสติก ทั้งนี้ ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ส่วนประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการยังมีการจัดการขยะด้วยวิธีผิดด้วยตนเอง จากรูปแบบวิธีดำเนินงานด้วยการรณรงค์ให้ใช้ถุงบรรจุขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ คือถุงดำ ใช้สำหรับใส่เศษใบไม้ กับขยะพลาสติก และถุงแดงเพื่อใส่ขยะอันตราย นั้น จัดว่าเป็นโครงการที่ดี ที่สามารถนำขยะบางส่วนไปใช้ประโยชน์ต่อได้

อย่างไรก็ตาม การจัดการขยะมูลฝอยให้ได้ผลสำเร็จนั้น เทศบาลควรสร้างจิตสำนึกรักต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน ปลุกจิตสำนึกด้านการจัดการขยะให้กับประชาชนเสียก่อน เมื่อประชาชนมีจิตสำนึก รักชุมชน ก็จะมีคามมุ่งมั่นต่อการจัดการขยะ ลดการใช้ขยะ และไม่ทิ้งขยะเรี่ยราด การจัดการขยะนั้น ประชาชนต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อขยะของตนเองเป็นเบื้องต้น ก่อน เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรเป็นผู้ที่ติดตามผลการดำเนินการ การจัดการขยะมูลฝอย เป็นผู้

ทบทวนว่าสิ่งที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัตินั้น เป็นแนวทางที่ดีแล้วหรือยัง และควรปรับปรุง แก้ไข ปัญหาใดที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะ ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณแก่ท้องถิ่นเพื่อให้มีการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ตั้งแต่การเก็บ การคัดแยก การขนส่ง การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการกำจัดที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความร่วมมือกันในการจัดการขยะมูลฝอยโดยมุ่งเน้นรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนรวม อย่างครบวงจร เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

๕.๑.๓ แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

๑) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ในหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ มาใช้นั้น ควรเริ่มด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีใจรักในสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน มีความพึงพอใจที่จะจัดการขยะด้วยตนเอง ฝึกให้ประชาชนมีจิตอาสาด้วยความสมัครใจที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการทำประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน ให้เกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยเฉพาะการเป็นแบบอย่างที่ดีในการแยกขยะ และควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสภาพแวดล้อม ควรจัดฝึกอบรมวิธีการแยกขยะในครัวเรือนเบื้องต้นแก่ประชาชน ควรมีการประชุมวางแผนการบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องมีความตั้งใจ และเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยใจรัก เพื่อให้เกิดผลสำเร็จของงาน ควรรณรงค์ให้มีจิตอาสาและมีใจรักในการเสียสละ ก่อให้เกิดความรู้รักสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ ทั้งนี้ เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน สร้างความศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ และความเป็นธรรมให้ประชาชน พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้านสุขอนามัย สิ่งแวดล้อม เพราะถ้าหากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เทศบาลย่อมได้รับการยอมรับนับถือ ประชาชนมีความเชื่อมั่น ศรัทธาแล้ว ย่อมมีใจรัก และมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามการจัดการขยะด้วยตนเองได้ จึงจะเป็นการพัฒนาการจัดการขยะตามหลักพุทธธรรม ด้านฉันทะ ได้อย่างยั่งยืน

๒) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ในหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยการนำหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ มาใช้นั้น เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรมีความมุ่งมั่น มีความขยันหมั่นเพียร โดยตั้งใจทุ่มเทในสิ่งที่ทำ เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น ด้วยการใช้ความมุ่งมั่นเพื่อการจัดการขยะในรูปแบบครบวงจร เป็นการแยกขยะจากต้นทางมาก่อนที่จะถึงสถานที่กำจัด ซึ่งมีข้อจำกัดด้าน

พื้นที่ จึงต้องใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด หน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม มีความมุ่งมั่น ห่มั่นประชาสัมพันธ์ธรรมาภิบาลให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย อย่างเป็นหมวดหมู่ เช่น ขยะ รีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะเปียก ขยะหมวดใดสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ควรมีการส่งเสริมอบรมวิธีการประยุกต์ใช้ ขยะใดที่สามารถนำไปจำหน่าย นำรายได้ กลับสู่ครัวเรือนได้เทศบาลต้องเป็นผู้วางระบบการบริหารจัดการ ส่วนการส่งเสริมให้ประชาชนมี หน้าที่รับผิดชอบและมีความมุ่งมั่นในการจัดเก็บขยะมูลฝอยในที่อยู่อาศัยของตนเองนั้น ต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเสียก่อน ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะสำเร็จได้ ผู้บริหาร องค์รปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความวิริยะ อุตสาหะ ต้องมีความมุ่งมั่น ไม่ท้อถอย ในการปฏิบัติงาน หากผู้บริหารมีความมุ่งมั่นพัฒนา เป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชน ย่อมจะ ประพฤติปฏิบัติตาม จนมีแรงผลักดันให้โครงการเกิดผลสำเร็จได้

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการขยะยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการขนย้ายขยะ ที่ต้อง รับการฝึกให้มีความมุ่งมั่น และทุ่มเทในการจัดเก็บขยะมูลฝอย และกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีการที่ ถูกต้อง ถูกสุขลักษณะ เทศบาลเองต้องสนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้างบ่อพักขยะ และสนับสนุน ยานพาหนะเพื่อใช้ในการจัดเก็บขยะ พร้อมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการจัดเก็บขยะที่เป็น สัดส่วน เป็นระบบ

ในด้านการรณรงค์ลดการเกิดขยะ ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในเขต เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างทุกครัวเรือน งดการใช้ภาชนะที่เป็นกล่องโฟมและงดการใช้ถุงพลาสติก โดยการใช้วัสดุตามธรรมชาติที่หาได้ง่าย และย่อยสลายได้ในท้องถิ่นมาใช้แทนนั้น ประชาชนต้องม ีความมุ่งมั่น ขยันที่จะแสวงหาวัสดุต่างๆ มาใช้ เพราะหากประชาชนยังรักในความสะดวกสบาย ไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ก็ไม่สามารถจะลดขยะลงได้ ดังนั้น ประชาชนต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจให้ความร่วมมือกับทางเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอย และประชาชนควรต้องหมั่น ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หน่วยงานของภาครัฐทุกหน่วยต้องประสานความร่วมมือในการส่งเสริมให้ ประชาชนมีความเพียรต่อการจัดการขยะ มีความเพียรพยายามในการชักจูงประชาชนให้มีความ ร่วมมือเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของ ตนเองต่อความทุ่มเทกับงานที่ได้รับมอบหมายในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน ผู้ซึ่งมีอำนาจการ บริหารที่จะทำให้อำเภอเมืองสะอาดปราศจากขยะมูลฝอย

๓) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาล ตำบล ทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ในหลักอิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยการนำหลัก อิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะ มาใช้นั้น ควรดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบศึกษาอบรม กระตุ้น ให้ชุมชนเกิดสำนึกโดยทำการอบรมประชาชน สร้างแรงจูงใจ ให้ขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ด้าน

สาธารณสุขให้ช่วยกันดำเนินการ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ได้มีการเอาใจใส่ ใฝ่ใน การศึกษาหาวิธีการต่างๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน ตลอดจนการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้ ประชาชนมีความสนใจและนำพาไปศึกษาดูงานตามสถานที่ต่างๆ เพื่อนำวิธีการมาปรับใช้กับชุมชนได้ อย่างเหมาะสมที่สุด ประชาชนเองควรมีการเอาใจใส่ ฝึกฝนเรียนรู้วิธีการต่างๆ เช่น เรียนรู้วิธีการคัด แยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีกครั้ง ควรปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และมีความรับผิดชอบต่อตัวเอง และชุมชน ไม่ให้นำขยะไปโยนทิ้งตามถนน หนทาง สร้างภาพพจน์ที่ ไม่ดี แก่ผู้สัญจรผ่านไปมาควรมีการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความตระหนักที่จะรักษาสิ่งแวดล้อมโดยปลูก จิตสำนึกตั้งแต่วัยเด็ก โดยกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัด สอนประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่ เด็กนักเรียนเพื่อสอนให้เด็กทิ้งขยะให้ถูกที่ ลดการเกิดของขยะ หรือสามารถสร้างขยะให้เกิดมูลค่าได้ เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรสร้างจิตใจที่มุ่งมั่นต่อการจัดการกับเชื้อโรคที่เกิดจากขยะ และสอน วิธีการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคต่างๆ โดยมีการเรียนรู้และสำนึกรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เอาใจใส่และปรับกระบวนการคัดแยกขยะก่อนจะนำไปทำลาย และควรมีการติดตาม ตรวจสอบผล การดำเนินงานการจัดการขยะในแต่ละหมู่บ้าน หากพบข้อบกพร่องควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขทันที

๔) แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาล ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ในหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิมมังสา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยการนำหลัก อิทธิบาท ๔ วิมมังสา มาใช้นั้น ควรแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ประชากรทุก ครว์เรือนเข้าร่วมโครงการที่ทางเทศบาลจัดทำไว้ ให้ครบตามเป้าหมายคือร้อยละ ๘๐ ของครัวเรือน ทั้งหมด และขอความร่วมมือเชิญครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายเข้ารับฟังการบรรยายชี้แจง มอบใบประกาศ เกียรติคุณแก่ผู้ปฏิบัติตามขั้นตอนระเบียบกฎเกณฑ์ของเทศบาล และจัดทำโครงการให้ไปทัศนศึกษา ดูงานในองค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในการ คัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน ให้ชัดเจนว่ามีการเก็บขยะเปียก และขยะแห้งกันอย่างไร ประชาชนจะได้มีการปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ผู้บริหารของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรเป็นแบบอย่างในการจัดการขยะให้กับบุคคลอื่น และนำขยะที่ย่อยสลายได้ง่ายมาทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ แจกจ่ายให้กับผู้ที่สนใจ และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง ควรมีการทบทวนปรับปรุงระบบการคัดแยกขยะ จากเดิมที่จัดให้มีการคัดแยก ขยะมาจากครัวเรือน ได้ดำเนินการจัดให้มีการคัดแยกขยะอีกครั้ง ก่อนที่จะฝังกลบ โดยจัดคัดแยก ขยะที่สามารถจำหน่ายได้ และส่วนที่สามารถนำไปจัดทำเป็นปุ๋ยหมักได้ ควรสร้างความสนใจในการ คัดแยกขยะการทำกิจกรรมต้องทำอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องการจัดการขยะควรมีความ ขยันตรวจสอบเยี่ยมโครงการอยู่เสมอ สิ่งที่สำคัญต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและนำมาแก้ไข อย่างถูกต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนและชุมชน ควรสำรวจและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของการ

จัดการขยะในแต่ละหมู่บ้านจากกิจกรรมต่างๆ จัดทำเป็นแผนแม่บท และแผนปฏิบัติงานการจัดการขยะของทุกหมู่บ้านในชุมชนตามลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน เสนอเชิงนโยบายดังนี้

- ๑) นโยบายภาครัฐควรส่งเสริมให้ทุกจังหวัดมีแผนงานการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบศูนย์กำจัดขยะแบบครบวงจร
- ๒) นโยบายภาครัฐควรมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนร่วมจากภาคเอกชนในการกำจัดขยะมูลฝอย และนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์
- ๓) นโยบายภาครัฐควรปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องแก่เยาวชน โดยให้การศึกษาและรณรงค์ให้เกิดความร่วมมือปฏิบัติ รวมทั้งให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- ๑) เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรดำเนินการจัดโครงการอบรมการคัดแยกขยะมูลฝอยให้ถูกวิธี ให้กับประชาชนในตำบลทุ่งหัวช้าง ได้รับทราบ และควรมีการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการคัดแยกขยะ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง
- ๒) เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรจัดให้มีสถานที่รับซื้อขยะ นำกลับมาใช้ใหม่ในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนนำขยะไปขายเพิ่มรายได้ และส่งเสริมพฤติกรรมการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะ
- ๓) เทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง ควรนำองค์ความรู้จากการวิจัยนี้ไปใช้ ประกอบการพัฒนาการจัดการขยะ

๕.๒.๓ ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการวิจัยในลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อเป็นการนำนโยบายและกลไกการส่งเสริมการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอย บูรณาการสู่ประสิทธิภาพของการดำเนินงานของเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้าง
- ๒) ควรมีการศึกษาวิจัยถึงวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยในแต่ละวิธี พื้นที่หรือสถานที่ทิ้งขยะของชุมชน เพื่อรองรับขยะจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และจากพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียง เพื่อการแปรรูปขยะเป็นรายได้ให้กับเทศบาลตำบลทุ่งหัวช้างต่อไป